

Предлагач: Група пратеници

Примено: E priletat:	07. 02. 2025		
Орг. единица Nivja Org.	Број Numër	Прилог Shitejës	Вредност Vlerë
08	731	1	

До
Претседателот на Собранието на
Република Северна Македонија
г. Африм Гаши

Врз основа на член 72 став 1 и 2 од Уставот на Република Северна Македонија и член 47 од Деловникот на Собранието на Република Северна Македонија, ја поднесуваме следната

И Н Т Е Р П Е Л А Ц И Ј А

за работата на член на Судскиот Совет на Република Северна Македонија

Согласно членот 47 од Деловникот на Собранието на Република Македонија ја поднесуваме оваа интерпелацијата за работата на носител на јавна функција, односно на **Весна Дамева** член на Судскиот совет на Република Северна Македонија кој е избран од Собранието на Република Северна Македонија, на предлог на поранешниот Претседател на Република Македонија.

Интерпелацијата за работата на членот на Судскиот совет на Република Северна Македонија се поднесува, заради недоследно спроведување на надлежности, особено заради негрижа, односно нарушување на угледот на судиите и загрозување и нарушување на довербата на граѓаните кон судството, а со тоа и на целиот правосуден систем, односно судството во целина.

Скопје, февруари 2025 година

Пратеници:

1. Антонио Милошоски
2. Миле Лефковч
3. Шаше Василевски
4. Милчо Пренгов
5. Ели Јановска
6. Јарна Стојановска
7. Петар Ристевски
8. Зоранко Јованов
9. Зоран Колевски
10. Думчо Ѓеширов
11. Евм Ставовски
12. Никола Ковачевски
13. Елијана Кузмановска
14. Н.А.Н. АРВЕСИАНОВ
15. ЈАНЕ Мишевски
16. Пеце Милевски
17. Марија Станковиќ
18. Араѓана Бојковска
19. Лидија Петковска
20. Јосиф Јаковски
21. Тане Стевевски
22. Бети Станковиќа Трајковска Б.С.Н
23. Велика С. Серафимовска
24. Силване Анѓелевска
25. Сергеј Дошов
26. Саша Колев
27. Игор Зарковски
28. Бранко Петровски
29. Дејан Прохановски
30. Зашево Халиџов
31. Емилир Анѓелска-С.Н.С.
32. Златко Јеширов
33. Кире Бошковиќ
34. Матиса Илиџовска
35. Јулија Тумевска
36. Варошќа Јосифовска
37. Александар Јаманов
38. Араѓана Арсова
39. Јанко Марков
40. Силвана Јаковска
41. ВЕСНА ГОРЃИЌА

42. Катерина Зимирова
43. Лиана Исмаилова
44. Орландо Кобане
45. Илиана Пеллелли
46. Торнија Савоски
47. Никола Мичовски
48. Борис Стојановски
49. Рамаз Мирза
50. Олга Лозановска
51. Бријана Ласковска
52. Мерман Кадери
53. HALIL SUREP
54. Feride Haxhem
55. STRANDA IMERI
56. MERITA KOLGI KOCNARIK
57. KALTRINA BEGRI
58. Belim SAI
59. ZIRO STADIE
60. Mimosa Musa
61. Adnan Azizi
62. Sadik Sulejmani
63. SALIM SULEJMANI
64. Belim Osk
65. Сара Караџевиќ
66. ПАВЛЕ АРСОВСКИ
67. Зорана Белиќа

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ

Согласно со Уставот на Република Македонија, судската власт ја вршат судовите, како независни и самостојни органи. Правото на граѓанинот да му суди независен и непристрасен судија претставува гаранција на општеството дека судската власт ја исполнува должноста што е доверена со Уставот и дека тоа право на граѓанинот е подигнато на највисоко ниво. Судството се огледува во неговата независност и самостојност во однос на органите на законодавната и извршната власт, но и во однос на политичките партии, органите на државната управа и сите останати институции. Независноста на судијата како личност се огледува во неговата решителност да ја сочува и брани независноста и самостојноста на судството и секогаш да суди по закон, во сите случаи и во секоја прилика. Оттука, перцепцијата на судиите за нивната независност е исто толку суштинска за независноста на судството, колку што е и правната рамка.

Надлежностите на Судскиот совет се утврдени во Уставот и во Законот за Судскиот совет на Република Северна Македонија, и тоа, во членот 36 Судскиот совет е надлежен да:

- ги избира и разрешува судиите;
- ги избира и разрешува претседателите на судовите;
- утврдува престанок на судиската функција;
- избира и разрешува судии поротници;
- ја следи и оценува работата на судиите;
- одлучува за дисциплинска одговорност на член на Советот;
- одлучува за утврдување на одговорност на судија и претседател на суд;
- одлучува за одземање на имунитет на судија;
- одлучува по барање за одобрување на притвор на судија;
- предлага двајца судии на Уставниот суд на Република Северна Македонија од редот на судиите;
- го разгледува годишниот извештај на Врховниот суд на Република Северна Македонија за утврдените начелни ставови и начелни правни мислења по прашања од значење за обезбедување на единство во примена на законите;
- одлучува за времено оддалечување на судија од вршење на судиска функција и член на Совет од вршење на функцијата член на Совет;
- го утврдува бројот на потребните судиски места по судови;
- ги разгледува и оценува тримесечните и годишните извештаи за работа на судовите и истите јавно ги објавува на својата веб страница;
- постапува по претставки и поплаки на граѓаните и правните лица за работата на судиите, претседателите на судовите и судовите;
- се грижи за угледот на судиите и довербата на граѓаните кон судството;
- поднесува годишен извештај за работата;
- донесе деловник и други општи акти со кои ги уредува работите од својата надлежност;
- утврдува ориентационен број на предмети што треба да ги реши судијата месечно и
- врши и други работи утврдени со закон.

Судскиот совет на Република Македонија, како самостоен и независен орган на судството, ја обезбедува и гарантира самостојноста и независноста на судската власт, преку остварување на своите функции, согласно со Уставот и законите. Членовите на Судскиот совет се вкупно 15, од кои осум се од редот на судиите, пет ги избира Собранието на Република Македонија (од кои двајца - на предлог на Претседателот на Република Македонија), а како членови по функција се претседателот на Врховниот суд и министерот за правда кои се без право на глас. Сите ја имаат должност за заштита на интегритетот, независноста и угледот на судиите и на судството во целина, во остварување на целите и одржување на независноста и довербата на граѓаните на највисоко ниво.

Собранието, како орган кој избира пет членови на Судскиот совет, исто така врши и контрола над работата на Судскиот совет, преку Годишниот извештај за работата Судскиот совет, уреден во членот 100 од Законот за Судскиот совет на Република Северна Македонија и истиот се усвојува од страна на Собранието. Собранието, преку овој законски утврден механизам за следење и оцена на работата на судиите, ја утврдува состојбата во судството. Годишниот извештај за работата на Судскиот совет на Република Северна Македонија за 2023 година на седница на Собранието на 16.12.2024 година не беше усвоен. Во Извештајот на Комисијата за политички систем и односи меѓу заедниците на Собранието се изнесени ставовите на пратениците, а согласно тоа беше предложен и изгласаниот Заклучок, во чиј состав е испечатениот текст на аудиозаписот и истиот е достапен до пратениците и јавноста.

Понатаму, состојбата во изминатите неколку години во судството е речиси распадна, со рекордно најниска доверба од граѓаните од неверојатни три проценти. Повеќе од разочарувачки е фактот дека 97 проценти од граѓаните не веруваат во квалитетот на судството и неговата независност. Ние, како пратеници на ВМРО-ДПМНЕ и коалицијата, постојано укажувавме за оваа состојба во судството, но тогашните власти, со игнорирање на таквите укажувања, не само што не ја подобрија, туку дополнително ја влошуваа состојбата.

Влошената сојстојба во Судскиот совет дополнително се продлабочи со изборот на Весна Дамева која за член е избрана на 12.12.2019 година, по предлог на поранешниот Претседател на Република Македонија г. Стево Пендаровски кој треба да е гарант за нејзиниот интегритет, нејзината стручност, компетентност, професионалност и независност. Ние, како пратеници, укажувавме дека овој кандидат не е најдобриот избор за член, поради нејзиното активно членство во органите на СДСМ, со што независноста и професионалноста во вршење на функцијата член на Судскиот совет се доведува во прашање. Весна Дамева на 05.12.2022 година беше избрана за претседател на Судскиот совет, откато нејзиниот претходник Павлина Црвенковска се повлече од позицијата претседател на Судскиот совет. Павлина Црвенковска беше поврзана со скандалозно подметнување на избор за членови во Управниот одбор на Академијата за судии и јавни обвинители, а како причина за повлекувањето наведе дека тоа го прави поради тоа што не била подобна за т.н. судско – бизнис елита.

Во Собранието на Република Македонија долго се дебатираше за изборот на овие членови на Судскиот совет. ВМРО-ДПМНЕ укажуваше дека овие кандидати не се подобни да одговорат на функцијата која треба независно да ја извршуваат и да го заштитат угледот и независноста на судството во целина. Сепак, мнозинството одлучи да ги избере. Неколку месеци подоцна, кога Весна Дамева го водеше Судскиот совет, целата македонска јавност беше сведок на уште еден скандал кој несомнено придонесе кон дополнително нарушување

на довербата во судството. Станува збор за кандалозното "разрешување" на Весна Дамева, како претседател на Судски совет, од страна на нејзиниот заменик Селим Адеми кој исто така на 12.12.2019 година е избран за член на судскиот совет од страна на Собранието, заедно со Весна Дамева, без никаква процедура, спротивно на Уставот, Законот и Деловникот на Судскиот совет. Ова беше нотирано и во Извештајот на Европската Комисија за Република Северна Македонија за 2023 година. Мора да се напомене и дека граѓанските организации и правните експерти го осудија овој чекор без преседан и ги повикаа сите членови на Советот да си поднесат оставки.

Ова е само доказ дека во Република Македонија не владееше правото и не се почитуваа Уставот и Законите, туку се почитуваа само наредби од политичките партии кои беа на власт од 2017 до 2024 година. Наместо уште во 2023 година целиот Судски совет да поднесе оставка, тие продолжија со нивните мандати со нарушен легитимитет, интегритет и углед на самите себе, судиите и судството во целина.

Граѓаните на Република Македонија треба да се запознаени со целиот проблем кој Судскиот совет го создаде, целосната недоверба во судството, скандалозните избори за членови на Управниот одбор на Академијата за судии и јавни обвинители, избор за судии, унапредување на судии, прекршување на процедури за предложување кандидати за судија во Уставен суд, претседатели на судови итн.

Како дел од работата на Судскиот совет, односно неговите превземени мерки за "подобрување" на судството, можеме да наведеме дека на судија му утврдиле дисциплинска повреда и му изрекле дисциплинска мерка – намалување на плата во висина од 20% од месечната плата, во траење од шест месеци. Тука имаме шест месеци по 20% од плата, бидејќи судијата, како известител по предметите, без оправдани причини, ги одолговлекувал постапките, и покрај околностите што се работи за предмети кои се итни, притворски и од јавен карактер, што може да чини многу средства. Човечки животи биле во прашање, правдата - незадоволена, општеството - фрустрирано, а тој противзаконски постапувал и пресудувал „во име“ на закон, бидејќи знаел дека во оваа држава како судија ќе добие шест месеци по 20% намалување на од плата.

Понатаму, на еден судија за утврдена дисциплинска повреда, му изрекле дисциплинска мерка - намалување од плата во висина од 20%, исто така шест месеци, бидејќи не го известил в.д. претседателот на суд дека постојат околности кои што ја доведуваат во сомневање неговата непристрасност и судир на интереси, што е причина за изземање, бидејќи неговата ќерка била вработена кај полномошникот на тужениот во предметите, со што предизвикал тешки последици кои се манифестираат на повреда на правото на правично судење и непристрасен суд и создавање на недоверба кај граѓаните и судството. Како што е наведено во Годишниот извештај за работата на Судскиот совет за 2023 година, Судскиот совет констатирал дека тој судија предизвикал тешки последици кои се манифестираат на повреда на право на правично судење, што е основно човеково право, и дека го нарушува угледот на судството, поради што му е изречена мерка - намалување на плата во висина од 20%, во траење од шест месеци.

Понатаму, на друг судија му е утврдена дисциплинска повреда. Му изрекле дисциплинска мерка – намалување на плата во висина од 30% следните шест месеци. Судскиот совет констатира дека судијата намерно и неправилно направил крупна

професионална грешка, при што различното толкување на правото и фактите не можат да претставуваат основ за утврдување на одговорност на судијата поради нестручно и несовесно работење во судски предмети. Во случајот, наведено е во Годишниот извештај, дека двете решенија, со кои биле досудени трошоци за кривична постапка во корист на оштетениот, судијата ги доставил до Државното правобранителство по истекот на рокот за доброволна исплата. Во еден предмет досудени се трошоци за кривична постапка на товар на Буџетот на РМ, спротивно на член 107, а во следен предмет, двапати е наложена исплата на истите досудени трошоци, еднаш од Буџетот на РМ и после уште еднаш од судскиот буџет. По пет предмети судијата донел одлуки и, пред истите да бидат правосилни, ги доставил до Државното правобранителство на РМ, со цел доброволна исплата на трошоците кај ослободените и одбиените пресуди. Наместо овие судии да бидат разрешени, членовите на Судскиот совет беа насочени да се разрешуваат меѓу себе.

Иако Судскиот совет има мандат да постапува по случај на непрофесионално или неетичко однесување на судиите, Европската Унија има забележано дека во пракса има селективен пристап во дисциплинските постапки, што доведува до неказнивост на одредени прекршоци од страна на судиите. Во Извештаите на Европската Комисија, исто така, е забележано дека постојат и индикатори дека Советот не превзел доволно активности за санкционирање на судии кои го нарушувале угледот на судиската функција.

Европската Комисија во редовните Извештаи за напредокот на Македонија кон Европската Унија постојано укажуваше на слабостите во обезбедувањето на независност на судството. Судскиот совет, како клучно тело за гарантирање на независност на судството, не е целосно независен и отпорен на политички влијанија, со што се компромитира и владеењето на правото. Дополнително, постојано беше нотирано и дека транспарентноста на Судскиот совет не е на задоволително ниво. Во Извештаите се истакнуваше и недостаток на транспарентност во процесите на именување, унапредување и разрешување на судии.

Ова се само дел од состојбите кои беа утврдени, а се резултат на непрофесионалноста и непочитување на надлежностите од страна на Судскиот совет, во целина.

Останува нејасно како изминативе години Судскиот совет се грижи за угледот на судиите и довербата на граѓаните кон судството. Како за пример, ќе ја наведеме Програмата за работа на Судскиот совет за 2025 година, иако речиси идентични се Програмите за работа на Судскиот совет за изминатите шест години (што може се утврди преку компаративна анализа). И покрај се', сепак немаат никакви позитивни резултати. Напротив, состојбата само се влошува. За остварување на целта "Независност на судството", како очекуван резултат во однос на "Заштита на угледот и функцијата на член на Судскиот совет и заштита на угледот на судиите", Судскиот совет предвидува активност "Навремена реакција во случај кога е загрозен угледот и интегритетот на судиите и угледот и функцијата на член на Судскиот совет". За индикатори се предвидени "Соопштенија, брифинзи, прес конференции и др.". Дополнително, за зголемувањето на довербата на јавноста во Судскиот совет, како една од основните цели, тие имаат предвидено спроведување на обуки за јакнење на капацитетите на вработените, месечни извештаи на портпарол и подигање на неговата функција. Портпаролот ќе треба да ја врати довербата на граѓаните во судството преку брифинзи, соопштенија, прес конференции?!? Навистина,

разочарувачки е ваков вид на програма за работа на Судскиот совет за 2025 година, која е сосема нејасна. Нема конкретни мерки, предложени законски измени, иницијатива за промена на закони, ниту план за објективно и независно постапување за постапки против судии покренати од граѓаните, проактивно учество во работата на судовите и слично.

Иницијативата за разрешување на членовите на Судскиот совет на Република Македонија, избрани од Собранието на Република Македонија, односно Интерпелацијата за нивната работа, пред се', е уставно загарантирано право на Собранието на Република Македонија.

Нашата цел е да дадеме придонес и да направиме се' што е во рамките на нашите уставни и деловнички надлежности и можности за да овозможиме подобар, поефикасен и независен правосуден систем, кој што ќе значи и ќе донесе поголема правда за секој еден граѓанин на Македонија, подеднакво. Појдовната точка, според нас, е утврдување на одговорност на членовите на Судскиот совет кои ги избира Собранието.

И Европската унија, и јавноста во Република Македонија, укажуваат на сериозни недостатоци во работата на Судскиот совет, особено во однос на независноста, транспарентноста и отчетноста. Овие забелешки се од клучно значење за процесот на реформи во правосудниот сектор и напредокот на земјата кон членство во Европската унија. Решавањето на овие предизвици е неопходно за враќање на довербата во судскиот систем и за зацврстување на владеењето на правото.

Судскиот совет е клучна институција за функционирањето на правната држава и одржувањето на владеењето на правото во Република Македонија. Затоа, секоја сенка на сомнеж во работата на неговите членови мора да биде темелно анализирана, а јавноста треба да биде уверена дека Советот работи чесно, професионално и во интерес на граѓаните.